

УДК 621.326

Студніцький І. – ст. гр. БМ-11

Тернопільський державний технічний університет імені Івана Пулюя

ПОНЯТТЯ ДУШІ У ПОГЛЯДАХ АРИСТОТЕЛЯ

Науковий керівник Габрусєва Н.В.

Арістотель (384—322 р. до н.е.) — великий давньогрецький філософ і вчений-енциклопедист, твори якого охоплюють всі існуючі в стародавні часи сфери знання (логіку, фізику, психологію, етику, політику, економіку, риторику тощо). Він написав 28 книг обсягом 445 270 рядків. У 343 р. до н.е. філософ був запрошений македонським царем Філіппом у якості вихователя його сина Александра Македонського. У 336 р. до н.е. Арістотель повернувся у Афіни і заснував власну філософську школу — Лікей (в іншій транскрипції — Ліцей). Згідно з переказами мислитель зазвичай любив вести бесіди з друзями та учнями, прогулюючись по саду. Саме тому його філософська школа увійшла в історію під назвою перипатетиків (від гр. *peripateo* — прогулююсь).

Арістотель залишив після себе величезну творчу спадщину, яку можна розділити на вісім груп: праці з логіки, загальнофілософські, фізичні, біологічні, психологічні, етичні, економічні та мистецтвознавчі. Особливої уваги заслуговує вчення Арістотеля про душу, викладена в однойменному трактаті. У людині філософ виділяє три різні душі — рослинну (відповідає за споживання, ріст і розмноження), тваринну (відчуття, жадання) і розумну, яка властива тільки людині. Розум людини є безсмертним, після смерті він зливається із всесвітнім розумом. Бог, за Арістотелем, є джерелом творчої активності. Саме Бог наділяє всі існуючі тіла їхньою специфікою, тобто особливою формою. Але Бог в Арістотеля є ще і метою, до якої прагне все суще. Коли споглядають розумом, необхідно, щоб у той же час споглядали і через уяву, зауважує Арістотель. А це означає, що реальне пізнання неможливе без чуттєвого рівня пізнання. Людина пізнає загальне тільки за допомогою відповідної уяви. Інша важлива властивість душі - її безтілесність. Він послідовно й аргументовно відстоює те, що душа не може бути тілом, тому що вона є, як виражається Арістотель, зміст і форма. Арістотель наполягає на тому, що душа невіддільна від тіла, а тому є неможливим переселення душ. Про її безсмертя Арістотель дозволяв собі різні судження, що породило суперечки серед його послідовників. Душа, за Арістотелем, потребує особливого піклування й удосконалення. Він розвиває вчення про моральність як про "похвально здобуту якість душі". Душа етично добродісна в тій мірі, в якій практичний розум оволодіває афектами. Добродісність - це "порив до прекрасного, поєднаний із міркуванням". Чесноти розумної частини душі здобуваються шляхом навчання, а етичні - шляхом виховання. До добродісності слід віднести, по-перше, вибір правильних засобів і, по-друге, слідування добродісній меті - правильному предмету бажання. "Шукати істину — і легко, і важко, бо вочевидь ніхто не в змозі ні цілком її досягнути, ні зовсім її не помітити, але кожен додає потроху до нашого пізнання природи, і із сукупності всіх фактів складається велична картина", — ці слова Арістотеля вигравірувані на будівлі Національної академії наук у Вашингтоні. Філософія Арістотеля не завершує ні старогрецької, ж, тим більше, античної філософії. Але вона завершує найбільш змістовний період в історії філософії, який часто називають класичною філософією Греції. Ця філософія високо оцінювалась ще в античний період, відіграла визначальну роль в епоху середньовіччя, без неї неможливо уявити європейську філософію Нового часу, як і сучасну філософську культуру.